

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

นับเป็นการปฏิรูปการศึกษาครั้งที่สำคัญสำหรับการศึกษาของประเทศไทยที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ได้กำหนดให้มีกฎหมายการศึกษา อันเป็นที่มาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ในการปรับเปลี่ยนแนวทางการจัดการศึกษาไทยให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ยุคของข้อมูลข่าวสาร ความก้าวหน้าทางวิชาการเป็นไปอย่างกว้างขวางและรวดเร็ว ทำให้คนไทยรับรู้เรื่องราวความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านของทุกประเทศในโลก ระบบการจัดการศึกษาไทยไม่สามารถปรับตัวได้ทัน จึงจำเป็นที่สังคมไทยจะต้องพัฒนาคนไทยให้เป็นผู้ใฝ่เรียนใฝ่รู้เพื่อก้าวสู่สังคมยุคใหม่อย่างมั่นคง และให้มีความรู้ความสามารถที่จะปรับเปลี่ยนตนเองให้อยู่ในสังคมยุคไร้พรมแดนได้อย่างมีความสุข ดังนั้นการศึกษาในยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ต้องเป็นการศึกษาที่ช่วยพัฒนาศักยภาพหรือเสริมสร้างพลังที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ ซึ่งสามารถทำได้ตั้งแต่จุดแรกเริ่มและตลอดช่วงวัยของชีวิต หลักการและเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษาจึงมุ่งเน้นให้จัดการศึกษาเพื่อคนทั้งมวล (education for all) และให้ทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (all for education) รวมทั้งจัดการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาของคนทั้งมวล (education for problem) มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียน (นงลักษณ์ วิรัชชัย, และสุวิมล ว่องวาณิช, 2544, หน้า 3)

กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลทั้งด้านความรู้ ทักษะ เจตคติ ค่านิยม โดยการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดนิสัยใฝ่รู้และการเรียนรู้ตลอดชีวิต พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22-30 การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและศักยภาพ ทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการจัดเนื้อหาสาระ และกิจกรรมที่หลากหลายให้สอดคล้องกับความสนใจ และความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับการศึกษา รวมทั้งต้องส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, หน้า 11-12)

แนวทางและนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดเป้าหมายและมาตรการเรื่องการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนไว้ว่า การพัฒนา

กระบวนการเรียนการสอนมีเป้าหมายให้นักเรียนได้เรียนรู้รับรู้ข่าวสารอย่างกว้างขวาง หลากหลายต่อเนื่องและทันสมัย ได้เรียนรู้ในสิ่งที่ตนเองมีความถนัด รวมทั้งได้เรียนรู้ เนื้อหาวิชาที่มีความจำเป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีมาตรการ ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ควบคู่ไปกับการปฏิบัติ หรือเรียนรู้จากการปฏิบัติ เรียนรู้จาก ธรรมชาติ ของจริง สถานการณ์จริง และแสวงหาความรู้ด้วยตนเองมากขึ้น ทั้งยังส่งเสริม การจัดบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยจัดให้ทุกพื้นที่ของโรงเรียนเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสาร ด้านต่างๆ ที่นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง และทันต่อเหตุการณ์ โดยการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม และกลมกลืนกับสถานที่และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้ง ให้ปรับปรุงและพัฒนาห้องสมุดทั้งในด้านหนังสือและด้านเอกสารต่างๆ การจัดบรรยากาศ การเรียนรู้ และการพัฒนาระบบวิทยบริการ โดยนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างเหมาะสม และอาจจัด ให้มีอาคารห้องสมุดเป็นเอกเทศ (ปรีชา มาละวรรณโณ, 2545, หน้า 4-5)

การปลูกฝังคุณลักษณะการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้และนิสัยรักการแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง จึงเป็นบทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจะต้องตระหนักให้ ความสำคัญและเห็นคุณค่าในการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิดผลอย่างเป็น รูปธรรม เพราะแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญให้ผู้เรียน เก็บรวบรวม ข้อมูล คิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ สร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญสำหรับการศึกษาใน ยุคปัจจุบัน โรงเรียนจะต้องดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้ครอบคลุมและเพียงพอ ต่อการศึกษา ค้นคว้า และช่วยผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นและต้องการเข้าไปใช้บริการ เพื่อให้เป็นลักษณะการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ คือ สามารถ เรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มีความสุข มีทางเลือกและมี แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ เป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน โดยมีผู้เรียน ครู และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมจัดบรรยากาศให้เอื้อต่อการเรียนรู้และมุ่งประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

หากแต่ในปัจจุบันนี้โรงเรียนมัธยมศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่มีแหล่งเรียนรู้ที่สมบูรณ์ เพียงพอ และไม่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากนัก โรงเรียนสามารถจัดแหล่งเรียนรู้ได้เป็น บางส่วน แต่ยังไม่มีความเพียงพอ นับว่าการดำเนินการในเรื่องแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนยังไม่ครบถ้วน ยังไม่ตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเพียงพอ (ผ่องศรี สมยา, 2543, หน้า 6) ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านวิชาการอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ ผู้เรียนขาดความใฝ่รู้ เชื้อยชา และเบื่อหน่ายการเรียน คิดไม่เป็น ทำไม่เป็น แก้ปัญหาไม่ได้ ไม่สามารถนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ไม่มีคุณธรรมและจริยธรรมที่พึงประสงค์ และ เกิดการเรียนรู้ที่ไม่ต่อเนื่อง

กรมสามัญศึกษา (2543, หน้า 29) ได้ทำการศึกษาเรื่องสภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 6 พ.ศ. 2543 พบว่าด้านการวางแผนพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ทุกรายการมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ยกเว้นรายการชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ

มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย นับว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 มีการวางแผนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ แต่ยังคงขาดด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนโครงการ ดังนั้นโรงเรียนจึงควรที่จะมีการร่วมคิดร่วมวางแผนกับชุมชนในการที่จะพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มากขึ้น เพื่อสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาที่มุ่งให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาให้มากขึ้น ด้านการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้พบว่า ทุกรายการมีการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ยกเว้นการเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชนที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย จะเห็นได้ว่าการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ยังคงขาดที่จะให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการตลอดจนยังขาดการใช้แหล่งเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวางแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ จึงเห็นควรที่จะสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยเฉพาะเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน ตลอดจนให้มีการใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนให้มากขึ้น เพื่อที่จะสนองนโยบายการปฏิรูปการศึกษา ตลอดจนพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติด้วย ด้านกำกับติดตามและการประเมินแหล่งเรียนรู้พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขต 6 มีการดำเนินการกำกับติดตามประเมินผลส่วนใหญ่ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเพียงเรื่องการกำหนดเป้าหมายความสำเร็จของแหล่งเรียนรู้ และการทบทวนตรวจสอบการดำเนินการเป็นระยะเพื่อปรับปรุง ดังนั้นการดำเนินงานด้านกำกับติดตามประเมินผลยังขาดประสิทธิภาพ สมควรที่จะปรับปรุงหาแนวทางในการกำกับติดตามประเมินผลการจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และในด้านการจัดแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ในโรงเรียนพบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 มากกว่าร้อยละ 75 ซึ่งอยู่ในระดับพอใจมาก แหล่งเรียนรู้ที่ดำเนินการ คือ ห้องสมุดโรงเรียน ห้องปฏิบัติการวิทยาศาสตร์ ห้องปฏิบัติการพยาบาล ห้องแนะแนว ห้องโสตทัศนศึกษา และ ห้องปฏิบัติการคหกรรม ส่วนแหล่งเรียนรู้อื่นๆ อยู่ในระดับพอใจ และระดับควรปรับปรุง นับว่าโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ควรที่จะมีการสนับสนุนส่งเสริมให้มีการจัดแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้มากขึ้น ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพของการจัดแหล่งเรียนรู้ เพื่อโรงเรียนจะได้เห็นความสำคัญในการที่จะใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มากที่สุด ผู้ที่เกี่ยวข้องสมควรที่จะรณรงค์ให้โรงเรียนร่วมกันจัดแหล่งเรียนรู้ ใช้แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้

จากการศึกษาข้อมูลแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตการศึกษา 5 ซึ่งมีโรงเรียนทั้งหมด 145 โรงเรียน พบว่า มีแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 132 แหล่ง ซึ่งแหล่งเรียนรู้ที่จัดได้ครบทุกโรงเรียน คือ ห้องสมุดโรงเรียน ร้อยละ 100 รองลงมาได้แก่ห้องแนะแนว ร้อยละ 88.97 ห้องคอมพิวเตอร์ ร้อยละ 85.29 และห้องโสตทัศนศึกษา ร้อยละ 83.09 ส่วนแหล่งเรียนรู้อื่นๆ ที่จัดได้จำนวนน้อยได้แก่ ห้องดนตรีไทย ห้องนาฏศิลป์ ห้องวัฒนธรรม ห้องปฏิบัติการศิลปะ ร้อยละ 0.74 และห้องสมุดหมวดวิชา ร้อยละ 3.68

(กรมสามัญศึกษา, 2542, หน้า 64-68) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุวิทย์ เพชรรุ่ง (2547, หน้า 171-173) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้โรงเรียน ชัยบาดาลวิทยา โดยได้ทำการประเมินสภาพปัจจุบันและปัญหาของโรงเรียนทุกด้าน แล้วนำเสนอภาพ ปัญหาที่พบมาจัดลำดับความสำคัญดังนี้ ลำดับที่หนึ่ง คือ ปัญหาด้านแหล่งเรียนรู้ทางด้านกายภาพ ลำดับที่สอง คือ ปัญหาด้านวิชาการ และลำดับที่สาม คือ ปัญหาด้านบริหารจัดการ ซึ่งผลการศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนแต่ละเขตพื้นที่การศึกษา และแต่ละโรงเรียนจะมีลักษณะปัญหาที่แตกต่างกัน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งโรงเรียนส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลเขตชุมชนเมือง สภาพและปัญหาการบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนจึงน่าจะมีลักษณะที่แตกต่างจากที่อื่น ๆ ด้วยเช่นกัน

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อให้ทราบสภาพและปัญหา การจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน โดยนำผลของการวิจัยในครั้งนี้ไปเป็นแนวทางในการปรับปรุง จัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 เพื่อให้ให้นักเรียนได้ใช้ เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาคนและพัฒนาการศึกษาของชาติให้มี คุณภาพต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2
2. เพื่อศึกษาปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรี เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และ ขนาดของโรงเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และ ขนาดของโรงเรียน

ความสำคัญของการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้จะทำให้ทราบสภาพและปัญหาของการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียน มัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งสารสนเทศจากการศึกษาวิจัยนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 นักวิชาการ กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการฝ่ายวิชาการ และผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา สำหรับใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการปรับปรุง ส่งเสริม และพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น และเป็นข้อมูลในการจัดทำแผนปรับปรุงและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยตอบสนองตามความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริงตามแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตของเนื้อหา

ในการวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ และเปรียบเทียบเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ภายใต้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Cycle) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดการแหล่งเรียนรู้ (plan: P) การดำเนินงานการจัดการแหล่งเรียนรู้ (do: D) การตรวจสอบการจัดการแหล่งเรียนรู้ (check: C) และการปรับปรุงพัฒนาการจัดการแหล่งเรียนรู้ (action: A) (สุมน อมรวิวัฒน์, และคนอื่น ๆ, 2544, หน้า 11-12)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549 จำนวน 552 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 46 คน และครูผู้สอน 506 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2, 2549, หน้า 3)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ เนื่องจากประชากรมีจำนวนที่แน่นอน (finite population) จึงใช้สูตรยามาเน่ (Yamane, 1973, p. 886) ระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์หรือมีความคลาดเคลื่อน 0.05 ในการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากประชากร ทั้งหมด 552 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง 232 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 46 คน และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 186 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 สถานภาพในการปฏิบัติงาน

- 1) ผู้บริหารโรงเรียน
- 2) ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา

3.1.2 เพศ

- 1) ชาย
- 2) หญิง

3.1.3 วุฒิการศึกษา

- 1) ปริญญาตรี
- 2) สูงกว่าปริญญาตรี

3.1.4 ขนาดของโรงเรียน

- 1) โรงเรียนขนาดเล็ก
- 2) โรงเรียนขนาดกลาง
- 3) โรงเรียนขนาดใหญ่

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

สภาพและปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ภายใต้วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Cycle) ซึ่งประกอบด้วย

3.2.1 การวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ (plan)

3.2.2 การดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้ (do)

3.2.3 การตรวจสอบการจัดแหล่งเรียนรู้ (check)

3.2.4 การปรับปรุงพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ (action)

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง แหล่งข้อมูลข่าวสาร สารสนเทศ แหล่งความรู้ทางวิชาการ และประสบการณ์ที่สนับสนุนส่งเสริมให้ผู้เรียน ใฝ่เรียน ใฝ่รู้ แสวงหาความรู้ และเรียนรู้ด้วยตนเองตามอัธยาศัยได้อย่างกว้างขวางและต่อเนื่อง ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

2. สภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สภาพที่พบ หรือที่เป็นอยู่ในการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้ การตรวจสอบการจัดแหล่งเรียนรู้ และการปรับปรุงพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

3. ปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สภาพการณ์ที่ไม่พึงประสงค์ที่บุคคลมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน แต่ต้องตัดสินใจเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ส่งผลกระทบต่อการทำงานในการวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ การดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้

การตรวจสอบการจัดแหล่งเรียนรู้ และการปรับปรุงพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2

4. วงจรควบคุมคุณภาพ (Quality Control Cycle) หมายถึง กระบวนการบริหารคุณภาพงานที่เป็นระบบและครบวงจรอย่างต่อเนื่อง ตามแนวคิดของ เอ็ดวาร์ด เดมมิง (Edward Deming) ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการกำหนดขอบข่ายการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

4.1 การวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ (plan) หมายถึง การวิเคราะห์หลักสูตรและความต้องการของครูและนักเรียนในการจัดแหล่งเรียนรู้ สืบหาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น จัดเก็บรวบรวมสารสนเทศเกี่ยวกับการจัดแหล่งเรียนรู้ กำหนดบุคลากรรับผิดชอบ กำหนดยุทธศาสตร์ เป้าหมาย ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนจัดแหล่งเรียนรู้ และกำหนดมาตรฐาน การจัดแหล่งเรียนรู้

4.2 การดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้ (do) หมายถึง การจัดทำโครงการ ประชุมชี้แจง การประสานงานในการทำงาน จัดเตรียมบุคลากร จัดหาสถานที่ จัดสรรงบประมาณ จัดทำจัดหาสื่อ มีเครือข่ายการจัดทำแหล่งเรียนรู้ กำหนดระเบียบการบริการ จัดทำแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้ จัดกิจกรรมรณรงค์การใช้แหล่งเรียนรู้ จัดระบบดูแลรักษาและบำรุงแหล่งเรียนรู้ จัดทำสารสนเทศแหล่งเรียนรู้ และการประชาสัมพันธ์แนะนำการใช้แหล่งเรียนรู้

4.3 การตรวจสอบการจัดแหล่งเรียนรู้ (check) หมายถึง การตรวจสอบการปฏิบัติงานการจัดแหล่งเรียนรู้ โดยกำหนดเป้าหมายความสำเร็จ การนิเทศติดตาม และการประเมินผลในการดำเนินงานจัดแหล่งเรียนรู้ จัดทำรายงานและนำเสนอผลงานการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

4.4 การปรับปรุงพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ (act) หมายถึง การกำหนดมาตรการแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่อการจัดแหล่งเรียนรู้ที่ไม่เป็นไปตามแผนงานและโครงการ โดยดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาในปัจจุบัน ป้องกันปัญหาในอนาคต และจัดทำมาตรฐานการปฏิบัติงาน การวิจัยประสิทธิภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการพัฒนาจัดแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. โรงเรียนมัธยมศึกษา หมายถึง สถานศึกษากลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาที่สังกัดกรมสามัญศึกษาเดิม จำนวน 13 โรงเรียน จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

6. ขนาดโรงเรียน หมายถึง การแบ่งขนาดของโรงเรียนโดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ได้ใช้เกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2549, หน้า 12-13) จำแนกเป็น 3 ขนาดดังนี้

6.1 โรงเรียนขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 500 คน

6.2 โรงเรียนขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 501-1,500 คน

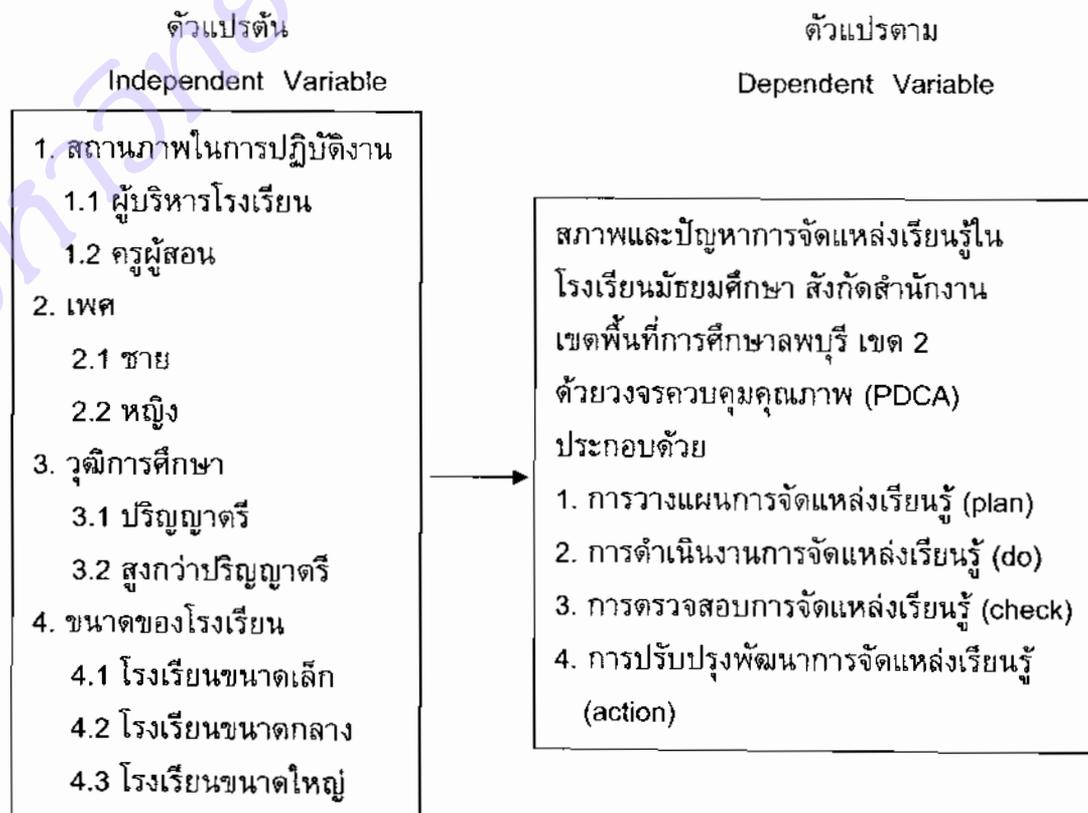
6.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1,501 คน ขึ้นไป

7. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือผู้รักษาราชการแทนในตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียน และรองผู้อำนวยการโรงเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

8. ครูผู้สอน หมายถึง ข้าราชการครู และพนักงานราชการ ที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จัดการเรียนการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 3 และ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2549

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาสภาพและปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเปรียบเทียบสภาพและปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน ตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาลพบุรี เขต 2 ด้วยวงจรควบคุมคุณภาพ (PDCA) ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการจัดแหล่งเรียนรู้ (plan) การดำเนินงานการจัดแหล่งเรียนรู้ (do) การตรวจสอบการจัดแหล่งเรียนรู้ (check) และการปรับปรุงพัฒนาการจัดแหล่งเรียนรู้ (action) (สุมน ออมรวีวัฒน์ และคนอื่น ๆ, 2544, หน้า 11-12) ตามรายละเอียดของกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

1. สภาพการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรี เขต 2 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

2. ปัญหาการจัดแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาลพบุรี เขต 2 แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามสถานภาพในการปฏิบัติงาน เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของโรงเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี